Grŵp Gweithredu ar Ddigartrefedd
Dydd Mercher 9 Hydref 2019 10:30 – 13:30
Hafan Cymru, Ffordd Stephen, Pensarn, Caerfyrddin, SA31 2BG

Cofnodion y Cyfarfod

Yn bresennol:

Jon Sparkes	Prif Weithredwr Crisis (Cadeirydd)
Katie Dalton	Cyfarwyddwr Cymorth Cymru
Peter Mackie	Uwch-ddarlithydd, Prifysgol Caerdydd
Naomi Alleyne	Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol a Thai CLlLC
Clare Budden	Prif Swyddog Gweithredol Cymdeithas Tai Clwyd Alyn
John Puzey	Prif Weithredwr Shelter Cymru
Glynne Roberts	Rheolwr Rhaglenni BIP Betsi Cadwaladr
Gaynor Toft	Rheolwr Corfforaethol, Tai, Cyngor Sir Ceredigion
Lindsay Cordery-Bruce	Prif Weithredwr The Wallich
Clarissa Corbisiero	Cyfarwyddwr Polisi Cartrefi Cymunedol Cymru
Nick Morris	Rheolwr Polisi a Chyfathrebu Crisis
Emma Williams	Dirprwy Gyfarwyddwr yr Is-adran Polisi Tai, Llywodraeth Cymru
Sarah Rhodes	Pennaeth Digartrefedd, Llywodraeth Cymru
Mark Price	Arweinydd Prosiect ac Ysgrifenyddiaeth y Grŵp, Llywodraeth Cymru

Ymddiheuriadau:

Tamsin Stirling	Arbenigwr Tai Llawrydd
Frances Beecher	Prif Weithredwr Llamau
Bonnie Navarra	Arweinydd Ysgogi Newid, Swyddfa Cenedlaethau'r Dyfodol

Croesawodd JS bawb i bumed cyfarfod y Grŵp Gweithredu ar Ddigartrefedd a nodwyd yr ymddiheuriadau. Nododd fod adroddiad cyntaf y Grŵp wedi cael ei gyflwyno i'r Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol ac y caiff ymateb Llywodraeth Cymru i'r adroddiad, a'r adroddiad ei hun, eu cyhoeddi'n fuan.

1. Adborth ar argymhellion yr adroddiad

Crynhowyd argymhellion yr adroddiad gan JS – cyfeirier at y pecyn o sleidiau a gyflwynwyd ar y cyd â phapurau'r cyfarfod.

Nodwyd y bydd L C-B yn cydlynu'r gwaith o roi'r argymhellion byrdymor ar waith o ran bod yn "gyfaill beirniadol" a dwyn sefydliadau i gyfrif.

Ar ôl y crynhoad o argymhellion yr adroddiad cafwyd y sylwadau canlynol gan y Grŵp:

- Cyfeiriodd KD at y canllawiau newydd ar y Grant Cymorth Tai a ph'un a oes unrhyw bwyntiau allweddol yr hoffai'r Grŵp eu bwydo i mewn i'r ymgynghoriad ar y cyd ai peidio.
- Nodwyd bod y ddogfen newydd ar Godau Safonau hefyd yn cael ei datblygu ac efallai y bydd y Grŵp am fwydo i mewn i hynny.
- Dylid datblygu strategaeth gyfathrebu ymhellach er mwyn tynnu sylw at flaenoriaethau'r Grŵp. Bydd NM yn ystyried y strategaeth bresennol a sut y gellir ei diweddaru er mwyn gallu cyfleu manylion yr argymhellion yn hawdd a sicrhau bod y negeseuon allweddol yn glir i randdeiliaid ehangach. Yna, caiff y strategaeth gyfathrebu ei dosbarthu i'r Grŵp i'w nodi. **Cam Gweithredu – NM**
- Nododd y Grŵp hefyd y byddai ffeithlun i gyfleu'r negeseuon allweddol yn ddefnyddiol a chytunodd EW i'w datblygu a'i ariannu. **Cam Gweithredu – EW**
- Nodwyd bod angen adnoddau ar awdurdodau lleol i allu rhoi newidiadau ar waith a bod angen i sectorau eraill hefyd chwarae eu rhan gyda'r Grŵp yn "dangos" sut y gellir cyflawni hyn.
- Mae angen cynnwys uwch-arweinwyr mewn awdurdodau lleol a'r sector iechyd yn llawn yn y broses o roi newidiadau ar waith.

2. Ymateb Llywodraeth Cymru i'r adroddiad ac adborth arno

Cyflwynodd EW yr ymateb drafft y bydd Llywodraeth Cymru yn debygol o'i roi i argymhellion yr adroddiad. Er mwyn rhoi'r cyd-destun, nododd fod y Datganiad Polisi Strategol wedi cael ei gyhoeddi ar ôl datganiad llafar gan y Gweinidog ac y bydd yn galw ar sefydliadau i wneud "Adduned" i weithio yn unol ag egwyddorion polisi'r datganiad ar 10 Hydref. Mae'r gwaith o ymgysylltu â rhanddeiliaid allweddol eisoes wedi dechrau – h.y. cyfarfodydd â chydweithwyr iechyd/byrddau iechyd, y pedwar awdurdod lleol lle y rhoddir ffocws (Caerdydd, Casnewydd, Abertawe a Wrecsam).

Bydd y Gweinidog yn cyhoeddi adroddiad y Grŵp ynghyd ag ymateb Llywodraeth Cymru ddydd Mawrth nesaf (15 Hydref) a bydd yn canolbwyntio ar y pum argymhelliad cyntaf.

Cafodd yr ymrwymiadau allweddol y bydd Llywodraeth Cymru yn cytuno arnynt eu nodi a'u trafod – cyfeirier at y pecyn o sleidiau. Gofynnwyd am gymorth y Grŵp i ddrafftio'r disgrifiadau swydd ar gyfer y cydgysylltydd a swyddi eraill y bydd Llywodraeth Cymru yn eu cyllido. Mae sgyrsiau gydag awdurdodau lleol yn dechrau o ddifrif ac mae rhestr eang o randdeiliaid i ymgysylltu â nhw wedi cael ei llunio.

Ymhlith y sylwadau a wnaed gan y Grŵp yn y drafodaeth ddilynol roedd y canlynol:

- Bydd y ffocws ar y "pedair ardal allweddol" ond bydd hyfforddiant arall yn agored i awdurdodau eraill ac mae Llywodraeth Cymru yn barod i drafod hynny os bydd awdurdodau eraill am chwarae rhan ragweithiol yn hynny o beth. Nodwyd bod angen cyfleu'r neges hon yn eang.
- Bydd ymgais i hwyluso sgyrsiau bord gron gyda phartneriaid allweddol a rhanddeiliaid yn fuan ym mhob un o'r pedair ardal â ffocws.

- Awgrymwyd y dylai'r sgyrsiau hyn gynnwys defnyddwyr gwasanaethau hefyd. Gall clipiau fideo o brofiadau pobl fod yn rymus.
- Cynigiodd aelodau o'r Grŵp gymryd rhan yn y cyfarfodydd â'r pedwar awdurdod lleol.
- Bydd cydgysylltwyr ym mhob un o'r pedair ardal yn allweddol, ond mae'n rhaid darparu adnoddau ar eu cyfer yn gyflym gyda phroses recriwtio "lai manwl". Nid oes angen i gydgysylltwyr gael eu cyflogi'n uniongyrchol gan yr awdurdod lleol ond bydd yn rhaid iddynt feithrin perthynas waith dda â'r awdurdod.
- Dylai canllawiau ar gymorth tai fod yn gyfrwng i gydgysylltu iechyd a thai.
- Mae cysylltiadau rhwng darparwyr tai cofrestredig, byrddau cynllunio ardal, cynrychiolwyr cymdeithasau tai a phob rhan o'r sector yn hollbwysig. Mae llawer o arian yn y system ac mae angen cysoni'r cyfan. Mae'n rhaid i'r sector tai gael ei gydnabod fel partner dilys a chredadwy yn yr holl drafodaethau hyn.
- Mae angen deall yr adnoddau presennol yn y pedwar awdurdod mawr a'u blaenoriaethau a'r ffordd y mae'r gwaith a'r cyllid hwn yn ategu hynny.
- Holi a oes unrhyw arian ychwanegol (h.y. gan grwpiau ffydd a sefydliadau elusennol) heblaw dim ond cyllid Llywodraeth Cymru i weithredu ar yr argymhellion. Trafodwyd y byddai rhoi rôl benodol i'r grwpiau hyn (h.y. dod o hyd i ddodrefn ar gyfer eiddo gwag a'i ddarparu) yn fwy buddiol yn hytrach na gweithredu rheng flaen. Mae cyfle i ddarparu adnoddau gan y trydydd sector ar lefel weithredol mewn ffordd gydweithredol ac ar y cyd, gyda phawb yn symud i'r un cyfeiriad. Bydd angen cydgysylltu'r gwaith hwn ac mae'n rhaid i'r cyllid fod yn gynaliadwy.
- Dylem roi arweiniad clir iawn o ran rolau'r cydgysylltydd a mentoriaid a dylai'r rhain gael eu datblygu gan y Grŵp. Dylai hefyd fonitro effeithiau newid. Bydd L C-B yn edrych ar y disgrifiadau swydd ac efallai y gallai'r swydd gael ei darparu drwy newid ffocws rolau sy'n bodoli eisoes.
- Mae angen rhoi'r hyfforddiant ar yr adegau mwyaf cyfleus (h.y. ddim ar adeg pan fydd yn rhaid i rywun wedyn ddechrau sifft nos).
- Bydd hyfforddiant allgymorth yn agored i bawb ac yn cynnwys arweinwyr allweddol yn yr heddlu a gwasanaethau iechyd meddwl fel y gallant oll ddeall y nod canolog. Mae manyleb wrthi'n cael ei datblygu ar gyfer yr hyfforddiant a gofynnwyd i'r Grŵp roi unrhyw wybodaeth a all helpu i'w mireinio.

3. Edrych Ymlaen

- Bwriedir edrych eto ar y cwestiwn ar "ba fframwaith o bolisïau a chynlluniau" nesaf ac ystyried sut y byddwn yn mynd i'r afael â digartrefedd yn fwy cyffredinol – cyfeirier at y tabl fframwaith yn y pecyn o sleidiau.
- Bwriedir ystyried "sut" y byddwn yn mynd i'r afael â'r cwestiwn hwn a'r amserlen ar gyfer y gwaith hwn. Erbyn diwedd mis Ionawr, bydd adroddiad nesaf y Grŵp wedi'i gwblhau i'w gyflwyno i'r Gweinidog.
- Trafodaeth am rannu'r gwaith yn ffrydiau gwaith y gall pobl eu harwain, fel a ganlyn, ar ffurf gweithdai ar gyfer y cyfarfod ym mis Tachwedd er mwyn creu "cwestiwn dechreuol" ac yna'i gynnwys mewn cynigion drafft ar gyfer y cyfarfod ym mis Ionawr. Y ffrydiau gwaith yw: (a) mesurau atal cyffredinol/sylfaenol; (b) mesurau atal wedi'u targedu ac atal argyfwng; (c) rheoli newid/gweithlu/canfyddiadau am atal argyfwng.

- Cydnabyddir bod y meysydd uchod (a-c) yn ymestyn y tu hwnt i'r grŵp hwn a bod angen ymgysylltu â phartneriaid mewn meysydd sydd wedi'u datganoli a heb eu datganoli, ac a oes ffordd amgen inni ymgysylltu â'r rhanddeiliaid hyn yn well (h.y. gweithdai mewn digwyddiadau sy'n cael eu cynnal yn fuan).
- Byddai'r ffocws ar gyfer pob ffrwd waith fel a ganlyn: (a) Profiadau niweidiol yn ystod plentyndod, tlodi plant, yr hawl i gael cartref, lles a gwaith cysylltiedig; (b) (gellir ei rannu'n ddau) wedi'i dargedu at ysgolion, ysbytai, y rhai sy'n gadael y carchar h.y. llwybrau, cynnal tenantiaethau, dim troi allan i ddigartrefedd.
- Gwirfoddolodd aelodau i arwain y ffrydiau gwaith fel a ganlyn: (a) Clarissa Corbisiero, Naomi Alleyne a Bonnie Navarra (b) Peter Mackie, John Puzey, Clare Budden a Katie Dalton (c) Tamsin Stirling
- Byddai Jon Sparkes a Nick Morris yn gweithio ar draws pob Grŵp.
- Mae angen hefyd ystyried beth yw'r egwyddorion fel y gallwn lunio ein hargymhellion yn y modd hwnnw.
- Cydnabuwyd hefyd fod lleiafrif bach iawn o bobl y bydd angen darpariaeth arbenigol arnynt am resymau diogelwch (eu diogelwch nhw a diogelwch eraill) yn hytrach na darpariaeth brif ffrwd neu Tai yn Gyntaf, naill ai'n barhaol neu am gyfnod cyfyngedig. Bydd L C-B (ar wahân) yn llunio darn o waith "beth yw maint y broblem" a all fwydo i mewn i'r argymhellion, a bydd CC yn bwydo i mewn o safbwynt landlord.
- Bydd cyfathrebu yn cael ei ystyried yn rhan o ffrydiau gwaith y gweithlu a'r cyhoedd.
- Mae rheoli newid yn bwysig (h.y. datgomisiynu hosteli).

4. Profiad uniongyrchol ac ymgysylltu â gweithwyr rheng flaen

- Mae'r arolwg i weithwyr proffesiynol yn dal ar agor am bythefnos. Ymatebodd tua 170 o bobl, a chafwyd rhaniad da rhwng gwasanaethau statudol a gwasanaethau cymorth. Bydd cydweithwyr sy'n ymdrin ag argyfyngau yn dadansoddi'r ymatebion er mwyn paratoi rhai sleidiau a all gael eu defnyddio wedyn i roi'r adborth mewn digwyddiadau ac ati, a byddant hefyd yn mapio i ba gyfeiriad rydym yn mynd nawr.
- Cafwyd dros 280 o ymatebion i'r arolwg i'r rhai sydd â phrofiad uniongyrchol. Maes gwaith yn dod i ben. Mae'r dewisiadau sydd ar gael yn aros yr un fath â'r hyn a nodwyd mewn cofnodion blaenorol.

Trafodaeth ar wahân ar "godi'r ffôn" i ofyn a oes gan brifysgolion ac ati unrhyw ddyraniad y gellid ei ddefnyddio. Peter Mackie, Jon Puzey a Jon Sparkes i drafod.

Cytunwyd y gall aelodau'r Grŵp weld copi dan embargo o ymateb Llywodraeth Cymru i'r adroddiad cyntaf, er mwyn gallu paratoi'r dadleuon i'w defnyddio yn y cyfryngau ac ati.

Mark Price
Yr Is-adran Polisi Tai
Llywodraeth Cymru